

NORGES HØYESTERETT

Den 16. januar 2018 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Indreberg, Webster og Arntzen i

HR-2018-94-U, (sak nr. 2017/2101), straffesak, anke over dom:

A (advokat Ivar Blikra)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

avsagt slik

K J E N N E L S E:

- (1) Saken gjelder domfeltes anke over saksbehandlingen i en sak om flere alvorlige seksuallovbrudd mot eget barnebarn. Det er blant annet anført at det forelå inhabilitet hos et av lagrettemedlemmene, jf. domstolloven § 108, som følge av kontakt med vitner i saken under ankeforhandlingen for lagmannsretten.
- (2) Søre Sunnmøre tingrett avsa 27. februar 2017 dom med slik slutning, for så vidt gjaldt straffekravet:

"A, fødd 00.00.1951, blir dømd for brot på

- **Straffelova (1902) § 195 første ledd andre punktum og andre ledd bokstav c, jfr § 206**
- **Straffelova (1902) § 195 første ledd andre punktum og andre ledd bokstav c, jfr § 206, jfr § 49,**
- **Straffelova (1902) § 195 første ledd andre straffalternativ,**
- **Straffelova (1902) § 196 første ledd og**
- **Straffelova (1902) § 197**

til fengsel i fem – 5 – år og seks – 6 – måneder, jf. straffelova 1902 § 62.

Varetekt kjem til frådrag med 3 – tre – dagar jf. straffelova 1902 § 60"

- (3) Domfelte anket til Frostating lagmannsrett. Anken gjaldt blant annet bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet for alle tiltaleposter. Frostating lagmannsrett avsa 25. oktober 2017 dom med slik slutning:

"A, født 00.00.1951, domfelles for overtredelse av

straffeloven (1902) § 195 første ledd andre straffalternativ og andre ledd bokstav c, straffeloven (1902) § 195 første ledd andre straffalternativ og andre ledd bokstav c, jf. § 206, jf. § 49, straffeloven (1902) § 195 første ledd andre straffalternativ, straffeloven (1902) § 196 første ledd og straffeloven (1902) § 197

til en straff av fengsel i 5 – fem – år, jf. straffeloven (1902) § 62.

Til fradrag for utholdt varetekt kommer 3 – tre – dager."

- (4) A har anket til Høyesterett. Anken gjelder saksbehandlingen, og det er i korte trekk anført:
- (5) Det foreligger inhabilitet hos lagrettemedlem Lill Therese Leirmo, jf. domstoloven § 108, som følge av kontakt med fornærmedes mor under ankeforhandlingen. Bevismessig var situasjonen slik at forklaring sto mot forklaring i spørsmålet om domfelte hadde begått de straffbare forholdene. Forsvarer påpekte andre traumer fornærmede har vært utsatt for, og anførte andre mulige forklaringer på fornærmedes vanskelige situasjon, og hvordan "falske minner" muligens kunne inngå i fornærmedes forståelse av virkeligheten. Sentralt i dokumentasjonen var barnevernsdokumenter som blant annet gjaldt omsorgssvikt fra fornærmedes mor. Under ankeforhandlingen 23. oktober 2017 dokumenterte forsvarer fra barnevernsdokumentene i saken. Etter dokumentasjonen var det pause. I pausen henvendte fornærmedes mor seg til forsvarer, og var opprørt over det som var lest opp. Hun ga uttrykk for ønske om å korrigere innholdet i dokumentene. Forsvarer opplevde fornærmedes mor som lett opprørt, og at hun ikke var fornøyd med svaret hun fikk. Fornærmedes mor og søster gikk foran forsvarer og medforsvarer ut av rettsbygningen for å ta en røykepause. I det de kom ut av rettsbygningen, henvendte fornærmedes mor seg straks til lagrettemedlem Leirmo, som sto utenfor. Forsvarerne oppfattet det slik at henvendelsen gjaldt det som var skjedd inne i rettssalen like før, og at fornærmedes mor fremsto som hun hadde "noe på hjertet". Fornærmedes søster, som sto ved siden av, fikk en gråtereaksjon, og ble trøstet av sin mor, mens moren fortsatt samtalte med lagrettemedlemmet. Fornærmedes mor og søster, som begge var vitner i saken, ble stående alene med lagrettemedlemmet i ca. 10–15 minutter. Forsvarerne sto på avstand, slik at de ikke hørte hva som ble sagt, men så godt det som skjedde. Forsvarerne tok også et bilde av samtalen mellom lagrettemedlemmet og vitnene.
- (6) På bakgrunn av kontakten mellom lagrettemedlemmet og vitner i saken er det anført at lagrettemedlemmet var inhabilt, og at lagrettens kjennelse med ankeforhandling må oppheves, jf. straffeprosessloven § 343 annet ledd nr. 3.
- (7) Det er i tillegg anført at det forelå saksbehandlingsfeil som følge av at lagmannsretten ikke tok til følge en begjæring fra forsvarer om å utsette saken etter straffeprosessloven § 294, som følge av at forsvarer først på et sent tidspunkt fikk tilgang til en stor mengde barnevernsdokumenter som gjaldt fornærmede.
- (8) *Påtalemyndigheten* har anført at de ikke er kjent med at det skal ha vært kontakt mellom et medlem av lagretten og vitner i saken. Når denne opplysningen først kommer i forbindelse med anken, har lagmannsretten vært avskåret fra å kunne ta tak i det under sakens gang.
- (9) Lagmannen hadde på sedvanlig og behørig måte instruert lagrettemedlemmene om sine plikter, og om rammene for saken. Den omstendighet at det blir pratet med et lagrettemedlem mens en beveger seg inn og ut av rettssalen, og i røykeområdet utenfor inngangspartiet, er ikke en saksbehandlingsfeil. Når det gjelder anførselen om at det var en saksbehandlingsfeil at lagmannsretten ikke tok til følge begjæringen om å utsette saken etter straffeprosessloven § 294, oppfattet påtalemyndigheten det slik at denne anførselen var falt

bort, etter at forsvarer fikk tilgang til de aktuelle dokumentene, og sladdingen av opplysninger som gjaldt fornærmedes mor ble fjernet. Påtalemyndigheten oppfattet at det var enighet om at straffekravet var klart til avgjørelse, og det ble ikke fremsatt innsigelser mot at saken ble tatt opp til doms, selv om det hadde vært god anledning til dette.

- (10) Frostating lagmannsrett, ved lagdommer Randi Grøndalen, som var rettens leder under ankeforhandlingen, har avgitt en uttalelse der det fremgår at lagmannsretten ikke har observert noen kontakt mellom lagrettemedlemmet og vitnene, eller sett noen annen form for ureglementert eller påfallende atferd. Rettens medlemmer hadde imidlertid ikke noen mulighet til å se hva sakens aktører foretok seg i pauser, ettersom de ikke oppholdt seg på samme sted. Ettersom forsvarerne ikke under saken ga opplysning om at det var registrert samtaler og episoder man reagerte på, og som kunne være inhabiliserende, hadde ikke lagmannsretten noen foranledning til å treffe eventuelle tiltak.
- (11) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at etter straffeprosessloven § 323 fjerde ledd bokstav a kan anke over lagmannsretten dom avgjøres uten ankeforhandling når Høyesteretts ankeutvalg enstemmig finner det klart at dommen helt eller delvis bør oppheves.
- (12) Ut fra forsvarerens beskrivelse er det sannsynlig at lagrettemedlemmet har samtalt med fornærmedes mor om forhold som har tilknytning til saken. Det gjør seg gjeldende særlige hensyn når et lagrettemedlems habilitet skal vurderes, jf. Rt-2003-1514 avsnitt 9:
- "Etter domstolloven § 108 må det foretas en skjønnsmessig vurdering av om det foreligger slike forhold at dommeren må fratres som inhabil. I denne vurderingen må sakens karakter og alvor også tillegges vekt. Vurderingen vil derfor kunne falle forskjellig ut i straffesaker og i sivile saker. Av hensyn til partenes og allmennhetens tillit til domstolene er det viktig å unngå at det kan reises tvil om habiliteten til de dommere som deltar i pådømmelsen av straffesaker, jf. blant annet Rt-1996-261. Dette gjelder ikke minst i straffesaker for lagmannsretten som settes med lagrette, idet det her til forskjell fra meddomsrettssaker ikke gis noen begrunnelse for avgjørelsen av skyldspørsmålet."**
- (13) Etter ankeutvalgets syn foreligger det særegne omstendigheter som er egnet til å svekke tilliten til lagrettemedlemmets uhildethet, jf. domstolloven § 108. Inhabilitet er en absolutt opphevelsesgrunn, jf. straffeprosessloven § 343 første ledd nr. 3.
- (14) Utvalget finner grunn til å bemerke at det stiller seg uforstående til at forsvareren ikke tok opp habilitetsspørsmålet med retten så snart den inhabiliserende episoden inntraff, jf. domstolsloven § 111. Hendelsesforløpet kunne da blitt nærmere belyst, og nødvendige tiltak iverksatt.
- (15) Lagmannsrettens dom må etter dette oppheves.

S L U T N I N G :

Lagmannsrettens dom oppheves.

Bergljot Webster
(sign.)

Hilde Indreberg
(sign.)

Wenche Elizabeth Arntzen
(sign.)

Riktig utskrift: